

เส้นทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

เราได้เห็นในตอนต้นของบทที่ ๔ แล้วว่า แนวคิดการพัฒนาแบบทดแทนการนำเข้าเรามีลักษณะเป็น "สูตรสำเร็จ" ที่ประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีสหรัฐและธนาคารโลกเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่โคหิบบยีนโทแก่ประเทศไทย ในลักษณะเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ สูตรสำเร็จดังกล่าวมี "อัครการเจริญเติบโต" เป็นทั้งไม้เท้าและเป้าหมายอยู่ในตัว และสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อจำกัดหลายอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อการนำทรัพยากรที่มีออกมาใช้นั้น วิชาที่ลึกก็คือ การทุ่มเททรัพยากรที่มีอยู่ไปพัฒนาภาคการผลิตภาคใดภาคหนึ่งเสียเลย เพราะเมื่อภาคการผลิตนั้นถูก "พัฒนา" ขึ้นมาได้สำเร็จก็จะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่ภาคอื่น ๆ ให้พัฒนาตามมาได้เอง และนี่ก็คือลักษณะของกลยุทธ์การเจริญเติบโตที่ไม่สมดุล (unbalanced growth) ที่ไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่รับมาใช้ โดยมุ่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก ภาคเกษตร จึงต้องรับภาระหนักในการป้อนอาหารและแรงงานเลี้ยงภาคอุตสาหกรรม ยิ่งกว่านั้นเงินตราต่างประเทศที่ได้จากการส่งออกสินค้าภาคเกษตรนั้นยังถูกคูดซบไปเลี้ยงภาคอุตสาหกรรมด้วย

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งที่มาและการใช้เงินตราต่างประเทศ จะพบว่า ขณะที่สินค้าออกภาคเกษตรเป็นแหล่งที่มารายใหญ่ที่สุดของเงินตราต่างประเทศ คือ ระหว่างร้อยละ ๔๔-๕๖ (ตั้งแต่ปี ๑๙๖๔-๑๙๗๖) ของเงินตราจากต่างประเทศทั้งหมด ภาคเกษตรกลับได้รับการใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศในสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๓-๑๗ ของทั้งหมดโดยเงินตราต่างประเทศส่วนใหญ่ จะถูกนำไปใช้ซื้อสินค้าเข้าสำหรับบริโภคและการอุตสาหกรรมของภาคเมือง ซึ่งเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๓-๕๒ ของการใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศทั้งหมด

ผาสุก พงษ์ไพจิตร, "เศรษฐศาสตร์การเมืองของเศรษฐกิจเปิด : การพัฒนาของประเทศไทย" เอกสารประกอบคำบรรยาย ไมเคิลทิพิมพ์ หน้า ๑๑ ซึ่งอ้างที่มาจาก Pasuk Phongpaichit, Economic and Social Transformation in Thailand 1957-1976

(Bangkok: Chulalongkorn University Social Research Institute, 1980)

การพัฒนาแบบนี้จึงเน้นให้เกิดช่องว่างระหว่างภาคการผลิตทั้ง ๒ ให้มากขึ้น อีก ซึ่งลักษณะนี้ก็เห็นได้ชัดในกรณีของไทย ภาระหนักในการเลี้ยงภาคอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนในภาคเกษตร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีกำลังซื้อต่ำ ทำให้ตลาดภายในขยายตัวได้จำกัดเมื่อเทียบกับอุปทานผลผลิตของภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่จิตใจหนทางประเทศควมมาครการลดหย่อนภาษีขาเข้าของสินค้าทุนและวัตถุดิบ ยังนำไปสู่การพึ่งพิงสินค้าเหล่านี้จากประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งทำให้ไทยไม่อาจพัฒนาสาขาการผลิตที่เชื่อมโยงถอยหลัง (backward linkage) ได้

แต่สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ในฝ่ายที่สนับสนุนการพัฒนาคังกล่าว ผลเสียหลักของกฎพัฒนาทดแทนการนำเข้าอยู่ที่ว่า "...กว่าแพงภาษีสูง ๆ ที่ปกป้องอุตสาหกรรมภายใน ทำให้มูลค่าตัวเลขที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้า ทำให้ระดับผลิตภาพในการผลิตต่ำลง" ดังนั้น ทางออกใหม่ของประเทศกำลังพัฒนาคือ หันเหทรัพยากรมายังภาคการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งเป็นภาคที่ประเทศเหล่านี้มีความได้เปรียบ เปรียบเทียบ (comparative Advantage) อยู่แล้ว ประเทศกำลังพัฒนาจึงต้อง "พัฒนาความได้เปรียบในทุกวิถีทาง" (Be Competitive at all cost) สูตรใหม่ที่เป็นหัวใจของการพัฒนาที่มุ่งการส่งออกนี้จะนำมาปฏิบัติให้ลุล่วงไปได้ก็ด้วยการที่องค์การความร่วมมือเศรษฐกิจจากประเทศพัฒนาแล้ว เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และจะโค "กาวให้ทัน" ทักเทียบกับประเทศเหล่านั้นได้

การพัฒนาแบบมุ่งการส่งออกนี้ จึงมีข้ออะไรอื่น นอกจากกลยุทธ์ที่คุกประเทศกำลังพัฒนาในเข้ามาในวงจรการพึ่งพิงที่แนบแน่นยิ่งขึ้น เพราะกลยุทธ์นี้ นอกจากจะไม่ไ้แกปมปัญหาที่ค้างคางมาจากการพัฒนาแบบเก่าแล้วยังกลับกระชับปมปัญหาให้มากขึ้น โดยคั้งให้ประเทศกำลังพัฒนาผลิตสินค้าสนองตลาดโลกมากขึ้นแทนที่จะมุ่งยกระดับความเป็นอยู่

• R. Prebisch, Toward a New Trade Policy for Development U.N. Report, 1964. cited in Muto Ichiyo, "The Free Trade Zone and Mystique of Export-Oriented Industrialization," AMPO (Special issue, 1977) p. 13.

ของประชาชนภายใน

อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยในกระบวนการพัฒนา

อุตสาหกรรมฝ้ายซึ่งรุ่งเรืองอย่างมากในทศวรรษ ๑๙๖๐ นั้น ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากเป้าหมายของบริษัทแม่ในญี่ปุ่นที่ต้องการมาลงทุนเพื่อรักษาตลาดของคนในไทย ผลผลิตของผลิตภัณฑ์ฝ้ายจึงมุ่งสนองตลาดภายในเป็นหลัก การลงทุนจากญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมนี้ จึงทำให้การนำเข้าผ้าและกายฝ้ายลดลงอย่างมาก ถ้าพิจารณาจากเฉพาะอัตราส่วนของ การนำเข้าค่าความต้องการภายในก็จัดได้ว่าอุตสาหกรรมฝ้ายประสบผลสำเร็จอย่าง งานในการพัฒนาทดแทนการนำเข้า

ส่วนอุตสาหกรรมใยประคิษฐ์ ซึ่งมารุ่งเรืองในทศวรรษ ๑๙๗๐ นั้น เป้าหมายของบริษัทแม่ในญี่ปุ่นคือ กำไรและการระบายวัตถุดิบจากญี่ปุ่นมาไทย ดังตารางที่ ๑๓ ใน บทที่ ๔ โด่แสดงให้เห็นว่า ตลอดทศวรรษ ๑๙๗๐ แม้จะมีการลงทุนของญี่ปุ่นในสาขากัง กลาวอย่างมากก็ตาม แต่การนำเข้าเส้นใย เส้นใย และผ้าใยประคิษฐ์ก็ยังมีอยู่ ยิ่งในชั้น การผลิตเส้นใยแล้ว การพึ่งพิงการนำเข้าจากญี่ปุ่นยิ่งเห็นได้ชัดเจน ดังตารางที่ ๑๔ ใน บทที่ ๔ อาจกล่าวได้ว่า แม้จะเกิดผลเชื่อมโยงถอยหลังในสาขานี้ก็ตาม แต่ก็เพิ่มระดับการ พึ่งพิงการนำเข้ามากขึ้นไปด้วย

นอกจากนั้น ในตลอด ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา ขณะที่ผลผลิตของทั้งผ้าฝ้ายและผ้าใย ประคิษฐ์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากมาตรการส่งเสริม และปกป้องของรัฐบาล นั้น อัตราการเติบโตของการบริโภคแม้จะเพิ่มขึ้น แต่ก็ตามไม่ทัน อัตราการเติบโตเฉลี่ย คอปีของการบริโภคผ้าใยประคิษฐ์และผ้าฝ้าย คือ ๑๓.๘๓% และ ๕.๔๔% ในขณะที่อัตรา กังกล่าวของผลผลิตผ้าใยประคิษฐ์ และผ้าฝ้ายคือ ๒๕.๘๓% และ ๙.๘๓% ความล่าช้ากับ ความไม่สมมูลย์ของการขยายตัวของกำลังการผลิตและกำลังซื้อนี้เองที่ทำให้ผู้ผลิตส่วน ใหญ่หันไปสู่นวัตกรรมที่ทางออกทางเคียวของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยก็คือ การพัฒนาตลาด ส่งออก แรงจูงใจในการส่งออกส่วนหนึ่งจึงมาจากความต้องการระบายสินค้ามันเอง

ส่วนการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปนั้น เป็นขั้นตอนที่ไทยสามารถผลิตในขั้นเลี้ยงตัวเองได้ (self-sufficient) โดยสถิติการนำเข้ามีน้อยนึ่มาก บริษัทในญี่ปุ่นจึงไม่มีเป้าหมายมาลงทุนในสาขานี้ เพื่อป้องกันตลาดภายในไทย

ตารางที่ ๒๐

การผลิต, การนำเข้าและการบริโภคเสื้อผ้าสำเร็จรูป

หน่วย : ล้านบาท

	ผลผลิต	การนำเข้า	การส่งออก	การบริโภคภายใน
๑๙๗๕	๘,๖๑๘.๗๑	๕๑.๖๗	๑,๐๐๕.๐๑	๗,๖๖๓.๗๑
๑๙๗๖	๑๐,๕๑๘.๘๘	๖๘.๕๗	๑,๘๗๓.๘๘	๘,๖๗๗.๖๗
๑๙๗๗	๑๒,๗๘๒.๕๘	๗๘.๒๐	๑,๖๒๘.๒๘	๑๑,๑๓๖.๑๐
๑๙๗๘	๑๕,๕๑๑.๘๗	๗๘.๕๕	๒,๒๐๓.๕๕	๑๓,๒๗๖.๘๗

ที่มา : NESDB

แต่สำหรับการผลิตเพื่อส่งออกแล้ว ต้องนับว่า บริษัทร่วมทุนญี่ปุ่นเป็นผู้บุกเบิกสำคัญบริษัท Thai Garment Export (ตั้งเมื่อ ๑๙๗๐) ซึ่งเป็นบริษัทเกรือโอโระ และ TAL กับบริษัท Thai Iryo (ตั้งเมื่อ ๑๙๗๒) อันเป็นการร่วมทุนของ ไทยัน และ สุกูริ นับเป็นบริษัทผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกเป็นรายแรก ๆ และเป็น ๒ บริษัทที่มีกำลังการผลิต และจำนวนคนงานมากที่สุดใบบรรดาผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามสถิติปี ๑๙๗๘ โดยกำลังการผลิตของ ๒ บริษัทนี้รวมกันเท่ากับ ๓๘.๗๖ % และจำนวนคนงานของ ๒ บริษัทรวมกันเท่ากับ ๕๐.๘๘ % ของกำลังการผลิตและจำนวนคนงานทั้งหมดของผู้ผลิตทั้ง ๑๕ รายที่ได้รับการส่งเสริม ดังนั้นแม้ในช่วงหลังของทศวรรษ ๑๙๗๐ จะมีบริษัทผลิตเพื่อส่งออกของไทยอีกมกรายที่คั้งขึ้นมาสนองนโยบายส่งเสริม

ตารางที่ ๒๑ อัตราการเก็บโทษของการผลิตและการบริโภคผ้าใยประดิษฐ์

หน่วย ๑,๐๐๐ ตารางหลา

	ผ้าฝ้าย				ผ้าใยประดิษฐ์			
	ปริมาณผลิต	อัตราเก็บโทษ %	การบริโภค	อัตราเก็บโทษ %	ปริมาณผลิต	อัตราเก็บโทษ %	การบริโภค	อัตราเก็บโทษ %
๑๙๖๗	๒๗๗,๐๙๐	-	๓๙๓,๐๙๐	-	๕๒,๒๑๖	-	๑๕๘,๖๕๘	-
๑๙๖๘	๓๒๒,๒๓๖	๑๖.๓๑	๓๙๗,๗๗๗	๑.๑๙	๓๗,๓๓๖	๑๑.๕๕	๑๙๐,๗๕๙	๑๑.๓
๑๙๖๙	๓๙๓,๙๖๘	๖.๗๙	๕๖๖,๗๐๗	๒.๒๙	๕๑,๕๘๐	๓๗.๘๘	๑๕๒,๐๘๕	๒๙.๓๙
๑๙๗๐	๓๖๕,๙๕๙	๖.๒๙	๕๓๘,๒๖๕	๗.๗๖	๗๗,๕๒๙	๕๐.๓๙	๑๙๒,๒๐๙	๕.๕๖
๑๙๗๑	๕๕๐,๗๐๗	๒๓.๓๒	๕๘๘,๘๓๗	๑๓.๘๒	๑๙๕,๙๐๘	๘๗.๘๐	๒๙๐,๗๕๙	๒๕.๒๕
๑๙๗๒	๕๘๑,๓๑๑	๖.๗๙	๕๑๗,๓๙๙	๓.๗๑	๒๐๘,๕๖๙	๕๓.๓๖	๓๐๙,๖๕๓	๒๖.๕๕
๑๙๗๓	๕๓๙,๙๓๗	๑๒.๑๘	๕๕๖,๘๕๙	๗.๖๙	๒๘๗,๐๒๘	๓๗.๖๘	๒๖๗,๐๓๖	๑๒.๓๕
๑๙๗๔	๕๒๙,๓๘๓	- ๑.๙๕	๕๘๒,๗๓๗	๕.๖๕	๒๗๗,๙๙๒	๓๗.๑๙	๕๐๒,๘๓๓	๕๐.๘๕
๑๙๗๕	๕๗๙,๙๐๖	๘.๕๐	๖๐๗,๘๖๗	๕.๓๑	๓๓๗,๕๐๐	๒๑.๕๐	๕๕๒,๕๕๑	๑๒.๓๙
๑๙๗๖	๖๙๙,๖๘๒	๒๑.๘๐	๖๕๕,๑๖๙	๖.๑๙	๕๓๗,๕๒๐	๒๙.๖๓	๕๗๓,๕๒๙	๕.๖๙
๑๙๗๗	๗๑๙,๕๖๐	๒.๒๖	๖๖๕,๒๖๗	๓.๑๒	๕๖๒,๖๓๖	๕.๗๙	๕๕๕,๘๑๐	๑๕.๐๗
๑๙๗๘	๗๕๘,๑๓๖	๕.๙๕	๗๐๐,๐๑๓	๕.๒๒	๕๙๘,๗๙๑	๒๙.๕๑	๕๗๕,๕๒๙	๖.๑๕
	อัตราเก็บโทษเฉลี่ยทศปี	๕.๘๓ %		๕.๕๕ %		๒๙.๘๗ %		๑๓.๘๕ %

ที่มา : ปริมาณการผลิตและการบริโภคได้จากสมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

ตารางที่ ๒๒ การส่งออกและนำเข้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

หน่วย : ๑๐๐๐ บาท

		๑๙๙๖ มูลค่า	๑๙๙๕ มูลค่า	๑๙๙๔ มูลค่า	๑๙๙๓ มูลค่า	๑๙๙๒ มูลค่า
ผ้า	นำเข้า	๑,๔๖๔,๓๘๐	๑,๖๙๐,๕๓๐	๒,๑๖๗,๑๘๗	๒,๘๑๕,๘๕๓	๒,๐๑๓,๑๙๖
	ส่งออก	๘๘	-	-	๔,๖๗๖	๓๖,๖๑๗
ผ้าผืน	นำเข้า	๒๒๒,๖๗๕	๑๒,๘๙๕	๑๐,๕๖๘	๘,๓๕๕	๔,๑๑๐
	ส่งออก	๑๘,๓๗๐	-	๕๕,๐๕๒	๑๕๙,๕๓๗	๑๖๙,๓๐๓
ผ้าผืน	นำเข้า	๓๖๒,๒๓๐	๒๖๑,๕๓๙	๒๑๕,๐๖๙	๓๐๘,๙๐๓	๔๑๐,๕๘๑
	ส่งออก	๒๕๓,๘๙๒	๓๕๐,๐๗๒	๑,๐๘๘,๓๕๙	๙๗๙,๐๙๑	๑,๑๑๒,๖๑๙
เส้นใยประดิษฐ์	นำเข้า	๔๔๓,๗๗๕	๒๕๑,๐๒๙	๓๓๖,๘๐๖	๒๘๕,๘๙๖	๒๙๓,๙๐๖
	ส่งออก	-	-	๗,๙๙๔	๙๓,๑๙๙	๙๙,๐๘๓
ผ้าใยประดิษฐ์	นำเข้า	๕๒๗,๘๕๓	๑๗๓,๒๐๗	๓๓๓,๖๒๒	๒๑๕,๘๖๘	๒๕๓,๘๘๖
	ส่งออก	๑๙๗,๕๓๘	๑๒๙,๓๙๙	๓๘๑,๘๒๙	๔๕๒,๘๓๑	๖๑๗,๙๗๖
ผ้าใยประดิษฐ์	นำเข้า	๗๑๒,๕๓๒	๖๘๘,๖๓๙	๕๖๑,๘๖๘	๖๓๗,๕๑๑	๙๑๙,๒๕๙
	ส่งออก	๕๓๓,๖๘๘	๔๕๕,๑๑๐	๘๘๖,๑๙๖	๑,๑๘๖,๘๘๔	๒,๑๘๒,๐๘๗
ผ้าดัด	นำเข้า	-	๓๑๙,๒๒๑	๒๖๐,๘๖๖	๑๘๒,๖๘๒	๒๙๕,๙๖๐
	ส่งออก	-	-	๑๘๑	-	๑,๗๙๑
เครื่องนุ่งห่ม	นำเข้า	๖๑,๘๒๑	๘๘,๐๙๑	๘๑,๒๒๙	๕๖,๘๕๕	๓๒,๑๙๐
	ส่งออก	๘๘๘,๘๗๒	๑,๐๓๘,๕๗๙	๑,๕๓๑,๒๑๕	๑,๖๗๓,๗๙๑	๒,๖๘๒,๘๙๙
รวม	นำเข้า	๓,๕๙๘,๘๗๐	๓,๓๗๖,๐๘๖	๓,๙๒๖,๘๑๕	๔,๕๑๑,๑๒๓	๔,๑๕๖,๐๘๙
	ส่งออก	๑,๗๘๘,๘๐๘	๑,๙๖๘,๑๐๕	๔,๐๒๐,๓๗๑	๔,๕๘๘,๕๕๘	๖,๘๘๗,๓๒๕

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ของรัฐบาล แต่บริษัทร่วมทุน ๒ รายนี้ก็ยังจัดเป็นยักษ์ใหญ่ในวงการ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาที่มาของของวัตถุดิบ สำหรับการผลิตเสื้อผ้าเพื่อส่งออก ก็พบว่า ชนิดของผ้าที่ผลิตได้ในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าที่ยังไม่ได้ออกย้อมนั้น ไม่ตรงกับความต้องการของผูผลิตเสื้อผ้าเพื่อส่งออก ซึ่งต้องอาศัยการนำเข้าผ้าใยประดิษฐ์จากญี่ปุ่นอย่างมาก ในประเด็นนี้ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากเจ้าของโรงงานปั่นทอ อยู่เสมอว่า ผูผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกไม่ต้องการซื้อวัตถุดิบคือ ผ้าที่ผลิตในประเทศ โดยอ้างว่า คุณภาพไม่ถึงความมาตรฐานที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม มีการตั้งข้อสังเกตว่า มาตรการส่งเสริมการส่งออกของรัฐบาลในรูปการคืนเงินชดเชยค่าภาษีสินค้าวัตถุดิบ และสินค้าชั้นกลางนั้น เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ผูผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปนิยมสั่งเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศมากกว่า ในปี ๑๙๗๕ และ ๑๙๗๖ อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้เงินชดเชยนี้มากเป็นอันดับหนึ่งของทุกสาขาการผลิตคือ ๗๑,๕๖๕,๘๘๐ บาท และ ๖๑,๑๐๕,๒๘๐ บาท ใน ๒ ปีดังกล่าวความล่าช้า ซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ ๓๗.๘๓ และ ๓๗.๒๘ ของเงินชดเชยรวมในทุกสาขาอุตสาหกรรม

และเมื่อพิจารณามลค่าการนำเข้าผ้าใยประดิษฐ์จากตารางที่ ๒๒ ก็ จะพบว่า มลค่าการนำเข้าแม่จะลดลงบ้างในช่วง ๑๙๗๕-๑๙๗๖ อันเป็นช่วงวิกฤตการณ์สิ่งทอ แต่หลังจากนั้นก็พุ่งสูงขึ้นอีกในปี ๑๙๗๗ - ๑๙๗๘ ทั้ง ๆ ที่ช่วงนั้น ผลผลิตผ้าภายในประเทศต้องประสบปัญหาผลผลิตล้นตลาดอยู่ และจากตารางที่ ๒๓ เห็นได้ว่าในปี ๑๙๗๒ และ ๑๙๗๖ มีการนำเข้าผ้าใยประดิษฐ์จากญี่ปุ่นถึงร้อยละ ๕.๑ และ ๖๕.๓ ของการนำเข้าผ้าชนิดนี้ทั้งหมด นอกจากนั้นจากการศึกษาของสุนทร ช่างเลิศ เกี่ยวกับเรื่อง ความสัมพันธ์ของอุปสงค์ของผ้าใยประดิษฐ์ และผ้าฝ้ายที่ผลิตในประเทศกับการขยายตัวของ การส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป ก็พบว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์นี้มีค่า ๐.๒๑๓๘ สำหรับผ้าใยประดิษฐ์และ ๐.๐๕๖๓ สำหรับผ้าฝ้าย ซึ่งแสดงว่า การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ของผ้าทั้ง ๒ ชนิด

* Somsak Tamboonlertchai, "Manufactured Exports and Foreign Direct Investment: A Case Study of the Textile Industry in Thailand," Research paper No. 29, Faculty of Economics, Thammasat University, 1981, p. 106.

มีส่วนเกี่ยวข้องกับน้อยมากกับการขยายตัวของการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออก

จึงอาจสรุปได้ว่า แม้จะเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ผลิตเพื่อบริโภคภายใน แต่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เพื่อการส่งออกก็มีแนวโน้มที่จะพึ่งการนำเข้ามากขึ้นครมที่ ยังมีช่องว่างระหว่างขั้นตอนการผลิตมา และเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกอยู่

อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยในตลาดโลก

จากตารางที่ ๑๐๒ ถึง ๑๐๖ ซึ่งแสดงถึงมูลค่า และทิศทางการนำเข้าและส่งออก ตลอดจนส่วนแบ่งในตลาดโลกของผลิตภัณฑ์สิ่งทอไทย อาจสรุปได้ดังนี้ว่า สำหรับในด้านการนำเข้านั้น ยกเว้นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ไทยแทบไม่ต้องสั่งเข้า, ฝ้ายดิบที่ส่วนใหญ่นำเข้าจากสหรัฐ และผ้ายืดในช่วงหลังของทศวรรษ ๑๙๗๖ ไทยนำเข้าจากประเทศในเอเชียมากขึ้นนั้น อย่างอื่นทุกรายการล้วนพึ่งพิงการนำเข้าจากญี่ปุ่นเกือบครึ่งและกว่าครึ่งของการนำเข้าทั้งสิ้น ซึ่งถ้าพิจารณาการนำเข้าเครื่องจักรสิ่งทอและวัตถุดิบในการผลิตใยประดิษฐ์ (ตารางที่ ๑๐๖, ๑๐๗, ๑๐๘ ใน บทที่ ๕) เข้าด้วยกันแล้ว ญี่ปุ่นคือ แหล่งใหญ่ที่สุดของการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทอทั้งหมด

ส่วนในด้านการส่งออกนั้น เป้าหมายของสินค้าจากไทยก็คือ ตลาดอันมหาศาลของสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศ EEC จากตารางที่ ๑๐๗ จะเห็นว่าเสื้อผ้าสำเร็จรูป, ฝ้าย ประดิษฐ์และผ้ายืด เป็นสินค้าออกอันดับ ๑, ๒ และ ๓ ตามลำดับในแง่ของมูลค่าการส่งออก สำหรับเสื้อผ้านั้นสหรัฐเคยคุกคาม ๕๐.๕ % ของการส่งออกในปี ๑๙๗๒ และ EEC ก็เข้ามาเฉลี่ยส่วนแบ่งตลาดไป ๓๖.๑ % ใน ๑๙๗๖ ส่วนฝ้ายประดิษฐ์นั้น ในครั้งแรกของทศวรรษ ๑๙๗๐ ตลาดใหญ่ที่สุดของไทยคือ ประเทศในเอเชีย แต่ใน ๑๙๗๖ ๔๕.๓ % ของการส่งออกมีเป้าหมายที่ EEC เช่นเดียวกับผ้ายืดที่ส่วนแบ่งตลาดของ EEC เพิ่มขึ้นเป็น ๕๔.๔ % ใน ๑๙๗๖ เช่นกัน

^๑ Sunthorn Thamruanglerd, "Demand for Textile Products in Thailand" (Master's thesis, Faculty of Economics, Thammasat University, 1980), p. 35

ผลิตภัณฑ์		อเมริกาเหนือ		EEC		ญี่ปุ่น		ตะวันออกกลาง		เอเชีย		อื่น ๆ		มูลค่ารวม
		มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	
ผ้าฝ้าย	๑๙๗๒ X	-	-	๑๒๓	๖.๕	-	-	-	-	๑,๗๑๐	๘๖.๑	๖๕	๓.๕	๑,๘๙๘
	M	๑๖,๑๘๑	๘๖.๒	-	-	๕๖๓	๑.๓	-	-	๓,๖๕๖	๑๐.๕	๑๕,๗๓๑	๘๒.๑	๓๕,๐๓๑
	๑๙๗๖ X	-	-	๑,๘๘๖	๕๓.๐	-	-	-	-	-	-	๑๕๑	๗.๐	๒,๐๓๗
	M	๓๑,๒๕๕	๒๘.๕	๑๒๒	๐.๑	-	-	๑๑,๕๗๐	๑๐.๕	๒๒,๗๐๕	๒๑.๕	๕๑,๕๘๗	๓๕.๒	๑๐๖,๒๕๓
ใยประดิษฐ์	๑๙๗๒ X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	M	๕,๗๕๖	๓๗.๓	-	-	๕,๖๐๕	๖๒.๓	-	-	๕๒	๐.๓	๒	๐.๐๑	๑๑,๔๑๕
	๑๙๗๖ X	-	-	-	-	-	-	-	-	๓๘๕	๑๐๐.๐	-	-	๓๘๕
	M	๑,๕๐๗	๑๖.๕	๑๗๗	๒.๑	๖,๐๒๕	๗๐.๕	-	-	๕๓๕	๑๑.๐	-	-	๘,๕๕๔
ผ้าฝ้าย	๑๙๗๒ X	-	-	-	-	-	-	-	-	๒๐๕	๗๓.๑	๗๕	๒๖.๕	๒๗๙
	M	-	-	๒๕๑	๕.๕	๑,๕๕๕	๕๖.๕	-	-	๕๐๖	๑๖.๐	๕๓๖	๑๗.๒	๒,๕๓๗
	๑๙๗๖ X	-	-	๓,๖๓๓	๑๗.๓	๑,๐๕๒	๕.๐	-	-	๑๓,๕๕๕	๖๓.๗	๑,๐๐๐	๕.๐	๒๑,๑๘๕
	M	๕๕๖	๗.๕	๕๐๕	๑๕.๕	๒,๒๕๕	๓๕.๕	-	-	๑,๕๓๓	๓๑.๕	๓๖๓	๕.๗	๕,๕๕๕
ผ้าใยประดิษฐ์	๑๙๗๒ X	-	-	๕๑๒	๕.๐	-	-	-	-	๕,๗๓๐	๕๑.๒	๕๒	๐.๕	๕,๑๙๔
	M	๑๒๒	๐.๗	๖๐๕	๓.๕	๕,๕๑๕	๕๖.๕	-	-	๒๕๐	๑.๕	๖,๕๕๕	๓๗.๗	๑๗,๕๖๕
	๑๙๗๖ X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	M	-	-	๑๒๕	๑.๓	๕,๐๖๕	๕๑.๕	-	-	๕,๕๕๑	๕๖.๕	๓๕	๐.๕	๕,๗๕๖
ผ้าฝ้าย	๑๙๗๒ X	๒,๗๕๕	๕๑.๕	๒๑๐	๓.๑	๒,๓๕๐	๓๕.๕	-	-	๑,๐๕๕	๑๕.๖	๓๐๕	๕.๕	๖,๗๕๕
	M	๑,๐๕๗	๑๐.๖	-	-	๓,๓๑๑	๓๒.๓	-	-	๓,๕๓๗	๓๓.๕	๒,๕๒๕	๒๓.๖	๑๐,๒๖๐
	๑๙๗๖ X	๗,๖๕๓	๑๕.๕	๓๐,๒๒๕	๕๕.๕	๒,๕๐๗	๕.๕	๒๒๓	๐.๕	๗,๑๕๐	๑๓.๕	๓,๕๒๒	๗.๖	๕๑,๗๓๕
	M	๕๒๕	๕.๕	๑๒๕	๑.๒	๑,๕๕๒	๑๕.๕	-	-	๖,๕๗๖	๖๒.๓	๕๑๕	๕.๕	๑๐,๓๖๖

ศูนย์วิทยจักรพยากรณ์
 วิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยี

ผลิตภัณฑ์	อเมริกาเหนือ		EEC		ญี่ปุ่น		ตะวันออกกลาง		เอเชีย		อื่น ๆ		มูลค่ารวม		
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%			
ผ้าใยประดิษฐ์	๑๘๓๖	X	๑๕๖	๒.๕	๒๕๕	๕.๒	๑๒๗	๒.๑	-	-	๕,๒๕๓	๘๖.๑	๓๑๕	๕.๑	๖,๑๕๕
		M	๕๕๕	๓.๕	๕๕๖	๕.๕	๑๑,๖๒๕	๗๕.๑	-	-	๑,๗๗๕	๑๑.๕	๖๕๕	๕.๒	๑๕,๕๕๑
	๑๕๗๖	X	๓๗๖	๑.๖	๒๑,๕๗๕	๕๕.๓	๓,๕๕๕	๕.๒	๕,๕๐๕	๑๐.๒	๑๕,๕๖๕	๓๐.๕	๑,๕๗๕	๓.๕	๕๕,๓๕๓
		M	๖๕๕	๒.๖	๑,๑๕๗	๕.๓	๑๕,๖๕๕	๖๕.๓	-	-	๖,๐๕๓	๒๒.๕	๓๖๗	๑.๕	๒๖,๕๕๐
เครื่องนุ่งห่ม	๑๕๗๖	X	๑๑,๗๕๕	๕๐.๕	๒๕๕	๒.๒	๑๓๓	๑.๐	-	-	๓๒๕	๒.๕	๕๕๗	๓.๕	๑๓,๐๓๕
		M	๕๕๐	๑๑.๖	๑๕๕	๕.๐	๕๕๖	๒๕.๖	-	-	๑,๕๕๓	๕๗.๖	๕๓๑	๑๑.๑	๓,๕๕๑
	๑๕๗๖	X	๒๕,๕๐๑	๓๖.๕	๒๕,๑๓๐	๓๖.๑	๓,๕๓๕	๕.๕	๓,๕๖๑	๕.๕	๒,๑๕๓	๒.๗	๑๒,๕๖๕	๑๕.๕	๕๐,๗๐๕
		M	๕๕๕	๑๐.๓	๒๗๐	๕.๖	๓๑๕	๑๕.๕	-	-	๓,๑๑๑	๖๓.๕	๒๗๐	๕.๖	๕,๕๖๕

ที่มา : U.N. Commodity Trade Statistic, 1973, 1977

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒๘

การส่งออกผ้าฝ้ายในตลาดโลก (๑๙๖๘, ๑๙๗๗)

from \ to	Japan	Far East	ASEAN	USA	EEC	R. of World	Total
Japan 1968		291	249	438	133	1371	2484
1977		289	87	95	99	642	1214
Korea	10	13	0	38	42	33	138
	20	12	5	37	100	103	278
Taiwan	26	157	47	50	38	132	453
	22	184	35	29	96	253	623
Hong Kong	1	12	113	317	321	358	1125
	1	20	174	227	155	300	879
<u>Far East</u>	38	183	161	407	402	524	1717
	44	217	216	293	352	657	1782
Philippines	0	0
	...	3	0	0	9	4	18
Thailand	2	0	8	0	0	0	11
	5	5	6	23	68	32	140
Malaysia	...	0	7	19	21	13	62
	7	1	6	12	29	22	80
Singapore	0	3	115	15	21	27	184
	2	14	41	19	27	91	197
Indonesia	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0
<u>ASEAN</u>	2	4	132	35	43	41	259
	14	20	54	55	125	147	418
USA	17	21	95	...	201	712	1048
	13	22	32	...	629	588	1286
EEC	29	13	24	245	2051	2124	4489
	52	31	13	99	3251	1846	5292
Total 1968	88	514	663	1126	2831	4774	10000
1977	125	580	404	544	4459	3882	10000

* มูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น ๑๙๖๘ = ๔๕๔ ล้านดอลลาร์

๑๙๗๗ = ๓,๕๐๘ ล้านดอลลาร์

ที่มา United Nations, Commodity Trade Statistics อ้างถึงใน Akira Suehiro, Comparative Advantage of Textile Industries in Asia, p. 62.

ตารางที่ ๒๕

การส่งออกผ้าใยประดิษฐ์ในตลาดโลก (๑๙๖๘, ๑๙๗๗)

from \ to	Japan	Far East	ASEAN	USA	EEC	R. of World	Total
Japan 1968		633	680	389	73	1579	3397
1977		581	236	299	96	1593	2905
Korea	1	33	61	10	1	13	122
	61	59	62	16	58	196	454
Taiwan	0	13	28	2	4	6	54
	12	128	82	20	76	111	432
Hong Kong	0	7	18	0	6	23	56
	1	1	36	1	42	57	141
<u>Far East</u>	1	53	108	14	11	43	233
	75	188	182	38	177	365	1028
Philippines	...	0	0
	...	0	0
Thailand	0	5	0	0	0	0	1
	6	10	12	2	24	32	88
Malaysia	0	0	1	0	...	0	2
	0	1	4	0	7	5	17
Singapore	0	1	80	0	0	8	90
	0	5	44	0	2	27	80
Indonesia	0	...	0	0	0	0	0
	0	...	0	0	0	0	0
<u>ASEAN</u>	0	1	82	0	0	0	94
	6	16	61	2	33	65	186
USA	5	14	37		137	484	688
	7	15	23		117	399	562
EEC	66	73	47	207	3122	2068	5586
	48	46	25	160	3097	1938	5317
Total 1968	73	786	957	610	3349	4185	10000
1977	137	848	530	501	3522	4362	10000

* มูลค่าส่งออกทั้งสิ้น ๑๙๖๘ = ๑,๗๑๑ ล้านบาท

๑๙๗๗ = ๖,๖๐๖ ล้านบาท

ที่มา : Ibid., p. 70

ตารางที่ ๒๒

การส่งออกสำเร็จรูปในตลาดโลก (๑๙๖๘, ๑๙๗๗)

from	to	Japan	Far East	ASEAN	USA	EEC	R. of World	Total
Japan	1968		24	43	624	84	505	1281
	1977		11	4	154	22	94	288
Korea		59	0	1	255	18	62	398
		235	3	1	454	268	226	1190
Taiwan		4	3	6	180	13	57	265
		63	6	3	443	99	221	838
Hong Kong		14	0	31	700	558	403	1709
		37	0	23	764	587	476	1889
<u>Far East</u>		78	5	40	1136	590	523	2373
		335	9	28	1662	956	925	3918
Philippines		...	0	0	0	0	0	0
		6	2	2	18	21	11	60
Thailand		0	0	1	1	0	0	3
		1	1	1	21	16	16	58
Malaysia		0	0	8	6	0	11	27
		0	0	2	9	20	8	40
Singapore		0	1	18	25	6	21	73
		0	0	5	44	59	33	143
Indonesia		0	0	0
		0	0	1	0	1	1	3
<u>ASEAN</u>		0	2	28	32	7	33	104
		3	2	9	75	97	58	245
USA		5	17	14		110	306	454
		11	6	3		70	256	348
EEC		16	19	8	660	3489	1590	5785
		82	27	7	226	3439	1415	5200
Total	1968	100	66	135	2454	4281	2959	10000
	1977	433	56	53	2119	4586	2749	10000

* มูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น ๑๙๖๘ = ๒,๗๙๖ ล้านดอลลาร์
 ๑๙๗๗ = ๑๔,๕๘๕ ล้านดอลลาร์

ที่มา Ibid., p. 72

การเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศพัฒนาแล้ว

ในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ อุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศพัฒนาแล้วทั้งสหรัฐ ญี่ปุ่น และ EEC คางก็คองประสบภาวะที่อุปสงค์ชะงักงัน (Stagnant demand growth) อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถส่งสินค้าสิ่งทอออกสู่ตลาดโลกอย่างมาก

ผู้ผลิตสิ่งทอในประเทศพัฒนาแล้วจึงพากันหาทางออกโดยหันมาปรับปรุงเทคโนโลยี และประสิทธิภาพในการผลิตอย่างขนานใหญ่ มีการประดิษฐ์เส้นใยสังเคราะห์แบบใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพสูง และปรับปรุงเทคนิคในการทอและย้อมให้ซับซ้อนพิสดารขึ้น รวมทั้งวิธีการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ เขาเร่งรัดกระบวนการผลิตให้เร็วขึ้น และใช้กำลังแรงงานน้อยลง ในการนี้รัฐบาลในหลายประเทศให้ความสนใจมากและยื่นมือเข้าช่วยเหลือเต็มที่ เช่น ในญี่ปุ่น MITI ได้เชิญบริษัทผลิตเส้นใย, บริษัทผลิตเครื่องจักรสิ่งทอ บริษัทผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป มาประชุมกันและจัดตั้งกลุ่มศึกษาและพัฒนา (R + D team) เทคโนโลยีขึ้นมา โดยเฉพาะ และ MITI ทุ่มเงินถึง ๑๑ พันล้านเยน เพื่อโครงการดังกล่าว

ผลที่ตามมาคือ ประสิทธิภาพการผลิตได้เพิ่มขึ้นมูลค่าเพิ่มต่อคนงานก็เพิ่มขึ้น และทำให้ประเทศพัฒนาแล้วสามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันจากประเทศกำลังพัฒนา โดยผลิตโฉมหน้าของอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งเคยเป็นอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยี ในระดับกลางให้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่เข้มข้นมาก (Capital intensive) และใช้เทคโนโลยีซับซ้อนขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงาน ต้องถอยหลังลงไปอีกก้าวใหญ่ จากตารางที่ ๒๔ - ๒๖ จะเห็นได้ว่าประเทศที่เป็นผู้ส่งออกอันดับ ๑ ของโลก คือ EEC นั้น จะทำการค้าสวนใหญ่กับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนแบ่งของอุตสาหกรรมสิ่งทอในผลผลิตมวลรวมในหลายประเทศตกต่ำลง เช่น ในญี่ปุ่นจาก ๔.๕ % (๑๙๗๐) เป็น ๕.๗ % (๑๙๘๑) และในเยอรมันตะวันตกจาก ๖.๕ % (๑๙๗๑) เป็น ๔.๖ % (๑๙๘๐) ดู Yamazawa, Renewal of Textile Industry in Developed Countries and World Textile Trade, p. 6

^๒ Ibid., p. 38.

กลุ่ม EEC ด้วยกันเอง เพราะสินค้าใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพสูงนั้นตรงกับรสนิยมผู้บริโภคกลุ่มประเทศดังกล่าว นอกจากนั้น ประเทศกำลังพัฒนาที่ยัง คงประสบปัญหาการตลาดจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของส่วนแบ่งในตลาดโลกของสินค้าสิ่งทอ จากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อันได้แก่ ไต้หวัน เกาหลีใต้ และฮ่องกง อีกด้วย โดยเฉพาะในสาขาผ้ายาใยประดิษฐ์และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเท่ากับเป็นการจำกัดตลาดของประเทศกำลังพัฒนาที่มีส่วนแบ่งในตลาดโลกน้อยนักให้ยิ่งน้อยลงไปอีก ในกรณีของไทยจากสถิติปี ๑๙๗๓ การส่งออกผ้ายาใย ยาใยประดิษฐ์และเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปยังสหรัฐ ญี่ปุ่น และ EEC นั้นมีค่าเท่ากับ ๑.๔ % , ๐.๘ % และ ๐.๔ % ของการนำเข้าสินค้าทั้ง ๓ ตามลำดับ ของประเทศพัฒนาแล้ว ๓ ประเทศรวมกัน ในขณะที่การส่งออกสินค้าทั้ง ๓ ไปยังประเทศดังกล่าวมีค่าเท่ากับ ๗๘.๒ % , ๕๕.๑ % และ ๗๗.๔ % ของการส่งออก ผ้ายาใย ยาใยประดิษฐ์ และเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งหมดของไทย (ปี ๑๙๗๖)

ดังนั้น แนวโน้มใหม่ของประเทศพัฒนาแล้วที่จะยกระดับผลิตภาพในอุตสาหกรรมสิ่งทอ จึงส่งผลกระทบต่อปัญหาเหนือ-ใต้ (north-south conflict) กับประเทศกำลังพัฒนาออกมาในรูปของการจำกัดโควตาการนำเข้าจากประเทศเหล่านั้น กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อส่งออก ซึ่งมีเป้าหมายให้ประเทศกำลังพัฒนา "วิ่งตาม" ประเทศพัฒนาแล้วให้ทัน จึงมีแต่แนวโน้มที่จะยักระยะห่างระหว่างผู้ตามและผู้ถูกตามมากขึ้นทุกที และทั้งยังเป็นการทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องประสบกับปัญหาการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศอีกด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

ผลกระทบด้านโครงสร้างตัวลักษณะ

ในช่วง ๒ ทศวรรษแห่งการพัฒนาของอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น ลักษณะอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นมากก็คือ การแบ่งแยกที่เห็นได้ชัดระหว่างกลุ่มผู้ผลิตรายใหญ่ที่มีจำนวนน้อยกับกลุ่มผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดเล็กจำนวนมากหลายร้อยราย ในขณะที่กลุ่มแรก ซึ่งหมายถึงโรงงานที่มีคนงานตั้งแต่ ๓๐๐ คนขึ้นไป หรือมีเงินทุนเกิน ๑๐๐ ล้านบาท มักจะมีลักษณะเครือข่ายการผนวกตัวในแนวกิ่ง นั้น กลุ่มหลังซึ่งประกอบด้วยโรงงานขนาดกลางที่มีคนงาน ๑๐๐ - ๓๐๐ คน และโรงงานขนาดเล็กจำนวนมากที่มีคนงานไม่ถึง ๑๐๐ ก็มักกระจุก

ตัวอยู่ในชั้นทอผ้า ซึ่งมีเทคนิคการผลิตง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และไม่จำเป็นต้องอาศัยเครื่องจักรใหญ่ ๆ กลุ่มที่สามารถยึดเป็นตัวแทนการเปรียบเทียบผู้ผลิต ๒ ประเภทนี้ก็คือ สมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย (Thai Textile Manufacturing Association : TTMA) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มแรก และสมาคมอุตสาหกรรมทอผ้าไทย (Thai Weaving Manufacturers Association : TWMA) ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มหลัง สมาคมแรกตั้งขึ้นเมื่อ ปี ๑๙๖๐ โดยพลตรี ประมวล อภิเรกสาร ผู้ทรงอิทธิพลทั้งในวงการเมืองและธุรกิจ ตั้งแต่นั้นนับคราพบปัจจุบัน ต่อมาเมื่อการลงทุนจากญี่ปุ่นหลังไหลเข้ามา ผู้แทนบริษัทญี่ปุ่นในเครือโอโตะ เทียน และมารู เบนิจิ ก็กลายมาเป็นสมาชิกสำคัญที่มีที่นั่งประจำในคณะกรรมการเสมอ ส่วน TWMA นั้นตั้งในปี ๑๙๘๓ ประกอบด้วยโรงงานทอขนาดเล็กมากมายปัจจุบันนี้ กลุ่มแรกมีสมาชิกประมาณ ๔๐ ราย มีกำลังผลิต ๕% ของกำลังการปั่นค้ายทั่วประเทศและ ๓๐% ของกำลังการทอผ้าทั่วประเทศ ส่วนกลุ่มหลังมีสมาชิกราว ๒๓๐ กวาร์ราย มีกำลังการผลิตราว ๓๐% ของกำลังทอผ้าทั่วประเทศ และเป็นลูกค้าที่รับซื้อค้ายจากกลุ่มแรก

สาเหตุสำคัญของโครงสร้างเช่นนี้ก็มาจากนโยบายรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมการผลิตขนาดใหญ่และกิจการรวมทุนของต่างชาติ ซึ่งเราได้เห็นชัดมาแล้วจากบทที่ ๔ นอกจากนั้นยังมีนโยบายบางประการที่สนับสนุนการขยายเครือข่ายของโรงงานใหญ่นั้นก็คือ นโยบายการเก็บภาษีการค้า ซึ่งเก็บจากยอดขายของผลผลิตแต่ละชนิด ภาษีการค้าของค้ายที่ขายต่อให้โรงทอคือ ๓.๓% ส่วนภาษีของผ้าดิบจากโรงทอที่ขายต่อให้โรงย้อมคือ ๒.๒% ถ้าเป็นผ้าฟอกขายให้โรงพิมพ์หรือ โรงงานเสื้อผ้าสำเร็จรูปต้องเสียภาษี ๕.๕% จะเห็นว่าขณะที่โรงงานขนาดใหญ่ที่มีเครือข่ายย้อมปั่นทอในครัวเสร็จ เสียภาษีชั้นเดียวคือในชั้นสุดท้ายนั้น โรงงานขนาดเล็กต้องเสียทั้งภาษีสินค้าสำเร็จรูป และรับซื้อวัตถุดิบที่แพงขึ้นเพราะบวกค่าภาษีการค้าจากขั้นตอนการผลิตก่อนหน้านี้^๑

^๑. Akira Suehiro, "Structural Changes of Textile Industry in Thailand 1946-1980", p. 16.

โครงสร้างภาษีเช่นนี้ ส่งเสริมการขายเครือข่ายของโรงงานใหญ่ในทุกชั้น
 ตอนการผลิต และทำให้โรงงานขนาดย่อมที่ทำการผลิตชั้นตอนเดียวต้องแบกรับภาระภาษี
 มากขึ้น นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาในแง่ของเงินทุนก็พบว่า ผู้ผลิตรายใหญ่มีโอกาสเข้า
 ถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายกว่าและเสียอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าผู้ผลิตรายย่อยนั้นก็เพราะ
 แหล่งเงินทุนต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งเงินทุนในสถาบัน เช่น ธนาคารพาณิชย์และสถาบัน
 การเงินอื่น ๆ พอใจจะให้แก่ลูกค้าที่มีเครดิตมั่นคงมากกว่าทำให้ผู้ผลิตรายย่อยหันไปนิยม
 ห้างบริการจากแหล่งเงินทุนนอกระบบ เช่น เครือญาติ มากกว่าเพราะแม้จะเสียดอกเบี้ย
 สูงกว่าการกู้จากสถาบันการเงิน แต่ก็ไม่คงมีสัญญาผูกมัด อัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้ผลิต
 รายย่อย (ที่มีคนงาน ๑๐-๔๔ คน) เท่ากับ ๑๔.๓ - ๑๕.๓ % และ ๑๓.๓ - ๑๓.๔ % จาก
 แหล่งเงินทุนนอกสถาบันและจากธนาคารพาณิชย์ตามลำดับ ขณะที่อัตราสำหรับผู้ผลิตที่มีคน
 งานเกิน ๒๐๐ คน คือ ๑๔.๐ % และ ๑๒.๘ % จากแหล่งเงินทุนทั้ง ๒ แหล่งตามลำดับ

ดังนั้น จึงมีข้อเรื่องแปลกที่ส่วนแบ่งในตลาดของสมาชิก TWMA จะลดลง
 มากมายภายในช่วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา จาก ๔๔ % ในปี ๑๙๖๑ เหลือ ๑๒% ในปี ๑๙๗๕
 ทั้ง ๆ ที่จำนวนผลผลิต ๑๐๐ เพิ่มขึ้นถึง ๖ เท่าในช่วงระยะดังกล่าว ผลผลิตของกลุ่มนี้
 อันได้แก่ผ้าพื้นเมืองพวกโสร่ง, ผ้าขี้ริ้ว, ผ้าขาวมา จึงคงพ่ายแพ้แก่ความต้องการผล
 ผลิตผ้ายืด และผ้าใยประดิษฐ์ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกที

นอกจากนั้น ผลภาพในการผลิต (productivity) ของสมาชิก TWMA
 ก็แทบไม่มีการพัฒนาขึ้นเลย ในปี ๑๙๖๑ เครื่องทอ ๑ เครื่องของสมาชิกจะผลิตผ้าได้
 ๑๐,๐๐๐ ตร. หลา ต่อปี ในปี ๑๙๗๕ ผลภาพเครื่องทอเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เป็น
 ๑๑,๕๐๐ ตร. หลาต่อปี ในขณะที่ประสิทธิภาพและกำลังผลิตของสมาชิก TTMA เพิ่ม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* สมศักดิ์ แคมบุญเลิศชัย, แสงสงวนเรือง และนิศย์ สัมมาพันธุ์, อุตสาห-
 กรรมขนาดย่อมและขนาดกลางในประเทศไทย. ราชอาณาจักรไทย. รายงานเบื้องต้น (กรุงเทพฯ :

^๒ Akira Suehiro, "Structural Changes of Textile Industry
 in Thailand," p. 21.

ตารางที่ ๒๓

เปรียบเทียบลักษณะโรงงานและผลผลิตในการผลิตของโรงงานขนาดเล็ก
กลางและใหญ่ (๑๙๗๔)

	โรงงานทอผ้า				โรงงาน integrated	
	คนงานต่ำกว่า ๕๕ คน	คนงาน ๕๐-๕๔	คนงาน ๑๐๐-๑๕๕	คนงานเกิน ๒๐๐	โรงทัวไป	โรงงานที่ผลิตเพื่อส่งออก
จำนวนบริษัทที่สำรวจ	๑๐	๑๒	๕	๔	๑๐	๔
จำนวนคนงานเฉลี่ย	๓๔	๖๕	๑๕๐	๒๕๓	๒,๒๑๔	๒,๕๐๔
จำนวนเครื่องทอเฉลี่ย	๕๖	๔๑	๑๕๕	๑๕๕	๕๕๕	๑,๔๐๑
เงินเดือน (บาท)	๑,๒๖๕ (๘๖)	๑,๔๗๑ (๑๐๐)	๑,๖๑๑ (๑๑๐)	๑,๘๒๐ (๑๒๔)	N.A. (-)	๒,๕๔๕ (๑๗๓)
ผลผลิตต่อ งาน (บาท)	๒,๕๗๗ (๖๖)	๓,๘๔๕ (๑๐๐)	๖,๔๕๑ (๑๖๖)	๗,๗๗๐ (๑๕๕)	๗,๗๗๕ (๒๐๐)	๕,๑๕๕ (๒๓๕)
ผลผลิตต่อเครื่องทอ (บาท)	๑,๕๔๘ (๕๕)	๒,๘๑๐	๕,๘๗๓	๑๒,๑๓๗	๑๔,๑๕๒ (๖๕๖)	๑๖,๕๗๗ (๕๕๐)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นดัชนี (index) ที่ให้โรงงานที่มีคนงาน ๕๐-๕๔ คน
เป็นฐาน

ที่มา : Akira Suehiro, "Structural Changes of Textile Industry in Thailand 1946-1980", p. 40

ตารางที่ ๕ ความแตกต่างในอัตราค่าจ้างและอัตราดอกเบี้ยของบริษัทขนาดเล็ก, กลาง และใหญ่

ขนาดของบริษัท		ความแตกต่างในอัตราเฉลี่ยของค่าจ้าง		ความแตกต่างในอัตราเฉลี่ยของดอกเบี้ย	
จำนวนคนงาน	เงินทุนทั้งหมด (ล้านบาท)	บาท	กัชนี	%	กัชนี
๑๐ - ๔๔	น้อยกว่า ๓	๑๒๗๕	๑๐๐.๐	๑๓.๕	๑๐๐.๐
๕๐ - ๙๙	๓ - ๑๕	๑๕๖๕	๑๑๕.๒	๑๓.๖	๑๐๑.๕
๑๐๐ - ๒๙๙ กลาง	๑๕ - ๒๐	๑๖๑๕	๑๒๖.๖	๑๓.๖	๑๐๑.๕
๒๐๐ - ๒๙๙	๒๐ - ๓๐	๑๘๑๓	๑๔๓.๒	๑๒.๕	๙๖.๒
๓๐๐ - ๔๙๙	๑๐๐ - ๑๙๙	๒๑๑๕	๑๖๖.๕	๑๒.๐	๙๕.๕
๑๐๐๐ - ๑๙๙๙ ใหญ่	๑๕๐ - ๔๙๙	๒๒๑๕	๑๗๖.๕	๑๒.๐	๙๕.๕
๒๐๐๐ และมากกว่า	มากกว่า ๕๐๐	๒๓๑๕	๑๘๖.๓	๑๑.๐	๙๕.๑

ที่มา : Supee Theravaninthorn, "The Roles of Domestic Demand and Production Condition in Export Performance : The Case of Thai Textile Industry," A Ph.D. Course Completion Thesis Submitted to the Faculty of Economics, Hitotsubashi University, 1982, p. 121.

มากขึ้นหลายเท่าตัว ตาราง ๒๖ ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างดังกล่าวในปี ๑๙๗๕ โรงงานใหญ่ที่ผลิตเพื่อส่งออกมีประสิทธิภาพการผลิตของเครื่องทอสูงกว่าโรงงานเล็กถึง ๑๐ เท่า

ตารางที่ ๒๗ ได้แสดงให้เห็นความแตกต่างของอัตราค่าจ้างเฉลี่ยและอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยในโรงงานตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ จะเห็นได้ว่าที่มาของกำไรของโรงงานขนาดเล็กก็คือ อัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าของโรงงานใหญ่มากในขณะที่โรงงานใหญ่จะได้เปรียบในด้านอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า มาตรการและประสิทธิภาพการผลิตที่ต่ำกว่าประกอบกับการขาดเงินทุนและการสนับสนุนจากรัฐบาลทำให้โรงงานขนาดย่อมต้องหาทางอยู่รอดด้วยวิธีเอาเปรียบแรงงาน จากการสำรวจของกรมแรงงานในเรื่องสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่ง ๗๐ % ของโรงงานที่สำรวจเป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กนั้น พบว่า ๖๑.๒๖ % ของจำนวนแรงงานที่สำรวจทั้งหมด ๑๑๑ คน มีชั่วโมงทำงานเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด (สัปดาห์ละ ๔๐ ชั่วโมง) โดยในจำนวนนี้ ๓๒.๔๓% ต้องทำงานสัปดาห์ละ ๔๔-๕๕ ชั่วโมง และ ๑๘.๐๒% ต้องทำงานสัปดาห์ละมากกว่า ๗๐ ชั่วโมงขึ้นไป และเมื่อพิจารณาสถิติกรณีพิพาทแรงงานที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดในช่วง ๑๙๗๓-๑๙๗๖ ก็พบว่าภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอมีจำนวนครั้งในกรณีพิพาทมากที่สุด ในปี ๑๙๗๓ มีกรณีพิพาทในภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมด ๓๘๕ ครั้ง และ ๑๕๗ ครั้งเป็นเหตุที่เกิดในอุตสาหกรรมสิ่งทอและกรณีส่วนใหญ่มักเกิดกับโรงงานขนาดเล็ก แม้ว่าปัญหาพิพาทแรงงานจะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องมากมายก็ตาม แต่ความไม่เป็นธรรมในด้านสภาพการทำงานและค่าจ้างย่อมจะเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจสะสมขึ้น

๑ Ibid.

๒ กรมแรงงาน, "รายงานการศึกษาวิจัย สภาพการทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอในพระนครธนบุรี", (กรมแรงงาน : กระทรวงมหาดไทย, ๖ หน้า

๓ Hideki Yoshihara, Persounel Practices of Japanese Companies

in Thailand (Bangkok : ECOEN, 1975), p. 59.

รัฐบาลจึงควรจะให้ความสนใจ ผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดเล็กให้มากกว่านี้ จากการศึกษาของสุภี ศีระวานินทร พบว่า โรงงานสิ่งทอขนาดกลางบางแห่งในปัจจุบันมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นผู้ส่งออกที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นในอนาคต^๑ แม้โรงงานที่มีความสามารถดังกล่าวจะยังมีจำนวนน้อย และอยู่ในขั้นบุกเบิกตลาดส่งออกก็ตาม หากรัฐบาลยื่นมือเข้าช่วยจริงจังก็น่าจะกลายเป็นกำลังผลิตสำคัญได้ในอนาคตต่อไป.

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ Supee Teravaninthorn, "The poles of Domestic Demand and Production Condition in Export Performance...", chapter 6.

บทสรุป

วิทยานิพนธ์นี้ได้ศึกษาลักษณะปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยภายในกรอบสภาพแวดล้อมระดับภูมิภาคที่มีผลกระทบต่อบรรยากาศ การลงทุน สภาพแวดล้อมดังกล่าว ได้แก่ การขยายตัวของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเศรษฐกิจญี่ปุ่น ซึ่งมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากแหล่งวัตถุดิบและตลาดคลอจอน เหตุผลทางความมั่นคงของระบบทุนนิยมในภูมิภาคนี้ เป็นพลังขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลังสวนค้านประเทศไทยนั้น เหตุผลทางความมั่นคงของรัฐบาล และการช่วยเหลือของสหรัฐและธนาคารโลกได้ทำให้มีการเลือกใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ คลอจอนมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษี, กฎหมายการลงทุน และองค์กรทางเศรษฐกิจของรัฐขึ้นมาหลายครั้ง ดังนั้นนับตั้งแต่ทศวรรษ เป็นคนมา ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยแก่นักลงทุนต่างชาติ ทุนจากญี่ปุ่นจึงหลั่งไหลเข้ามาในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอเช่นเดียวกับในสาขาการผลิตอื่น ๆ และเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าของอุตสาหกรรมสิ่งทอโดยเฉพาะฝ่าย โครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนคลอจอนการมีเครือข่ายสาขาในภูมิภาคนี้ที่มีการโยงใยเชื่อมกันของ บริษัทญี่ปุ่น ได้ทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญมากในฐานะผู้ป้อนปัจจัยการผลิตอันได้แก่วัตถุดิบ เครื่องจักร และสินค้าชิ้นกลาง คลอจอนบทบาทในการเป็นผู้ส่งออก และลักษณะการพึ่งพิงญี่ปุ่นนี้จะเห็นได้ชัดมากขึ้นในขั้นตอนผลิตขั้นต้น (upstream Stage) คือการผลิตใยสังเคราะห์ ซึ่งต้องอาศัยทุนมากและเทคโนโลยีที่ซับซ้อน

สำหรับบ้านรัฐบาลไทยนั้น กลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลย์ที่เลือกใช้ ก่อให้เกิดภาวะการขยายตัวอย่างมากของผลผลิตอันเนื่องมาจากนโยบายส่งเสริมและปกป้องอย่างแข็งขันจากรัฐที่มุ่งช่วยเหลือเฉพาะผู้ผลิตรายใหญ่และนักลงทุนต่างชาติ อันนำไปสู่ลักษณะโครงสร้างทวีลักษณะในอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งผู้ผลิตรายเล็กมากมายต้องประสบปัญหาตลาดและปัญหาประสิทธิภาพการผลิตอีกด้วย สำหรับในขั้นตอนการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปนั้น แม้ไม่มีปัญหาในด้านการผลิตอันภายใน เพราะอยู่ในภาวะที่ผลิตเลี้ยงตัวเองมาตลอด จึงไม่ได้ผ่านยุคการพัฒนาทดแทนการนำเข้าเหมือนอุตสาหกรรมปั่นด้ายหอมผ้า และแทบไม่มีการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อมุ่งผลิตป้อนตลาดภายในเลย ทว่า เมื่อมาในขั้นของการผลิตเพื่อส่งออก วงจร

การพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบและตลาดส่งออก ก็ปรากฏชัดอีกครั้ง

เมื่อพิจารณาฐานะในตลาดโลก ก็พบว่าสินค้าสิ่งทอไทยมีส่วนแบ่งน้อยนึ้กเหลือเกินในการนำเข้าของประเทศพัฒนาแล้ว ทั้ง ๆ ที่ประเทศเหล่านั้นเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของไทย การพึ่งพิงการนำเข้าและตลาดส่งออกของกลุ่มประเทศสหรัฐ และญี่ปุ่นก็เห็นได้อย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาแนวโน้มในอนาคตที่กลุ่มประเทศเหล่านี้จะพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอให้ล้ำหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง ประกอบกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งของส่วนแบ่งสินค้าสิ่งทอในตลาดโลกของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) แล้วอนาคตที่สดใสของกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อการส่งออก ก็ยังเป็นข้อกังขาอยู่

ปัญหาการพึ่งพิงจึงไม่อาจพิจารณาเพียงแคในวงแคบ ๆ ระหว่างประเทศ ประเทศ หรือภายในขอบเขตของอุตสาหกรรมแขนงหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น ทว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาของวิวัฒนาการของตัวแปรต่าง ๆ ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศควบคู่ไปกับวิวัฒนาการของโลก โครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองภายในตัวแปรแต่ละหน่วยนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะนโยบาย

ในระบับกว้างนั้น รัฐบาลน่าจะทบทวนผลกึ่ผลเสียของกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลย์ให้รอบคอบ และน่าจะมีความจริงจังในการแก้ปัญหาการกระจายรายได้ เพื่อลดช่องว่างของภาคเมือง และภาคชนบทลงซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มกำลังซื้อและการขยายตัวของตลาดภายในอันเป็นฐานสำหรับการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมต่อไป

ส่วนปัญหาการลดระดับการพึ่งพิงนั้น เราได้เห็นแล้วว่า การพึ่งพิงจะมีมากขึ้นเมื่อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ถูกนำเข้ามามีลักษณะเป็นกลุ่มก้อน (package) ภายใต้รูปแบบการลงทุนโดยตรง สัญญาซื้อขายเทคโนโลยีก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการผูกขาดรับซื้อเครื่องจักร วัตถุดิบ ตลอดจนการจำกัดตลาดส่งออก ในประเด็นนี้ควรศึกษาตัวอย่างจากญี่ปุ่นคืบข้าง ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งในความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจของญี่ปุ่นก็คือ การพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติน้อยมาก การรวมทุนกับต่างประเทศมักมีอยู่ในเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสูงและซับซ้อน ซึ่งอำนาจการควบคุมจะถูกเปลี่ยนมือมา

อยู่ที่ผู้ร่วมทุนฝ่ายผู้ป้อนในเวลาอันสั้นเสมอ รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามอย่างจริงจังที่จะยกระดับการศึกษาของประชาชนและส่งเสริมการคนควา การเรียนรู้และการรับถ่ายทอดวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ญี่ปุ่นจึงเป็นประเทศตัวอย่างในด้านการรับถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยีโดยมีประสิทธิภาพ (effective learning) โดยตระหนักถึงความสำคัญในการจำกัดอำนาจของผู้ร่วมทุนต่างชาติอยู่ตลอดเวลา

รัฐบาลไทยจึงควรจะเลิกมองเห็นการลงทุนโดยตรงเป็นสูตรสำเร็จที่จะแก้ปัญหาความค่อยพัฒนาเสียที ผู้ร่วมทุนต่างชาติก็อาจเสมอว่า คนไทยมีความเฉื่อยชาที่จะเรียนรู้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและเอาสาเหตุนั้นมาเป็นเหตุผลที่จะควบคุมเทคโนโลยีต่อไป รัฐบาลจึงควรส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจัง และสนับสนุนการคนควาของคนไทยในเรื่องเหล่านี้ ขณะเดียวกันก็ควรจะทบทวนเงื่อนไขในการรับการลงทุนจากต่างประเทศโดยปรับปรุงใหม่มีความเข้มงวดและรอบคอบยิ่งขึ้น

ในด้านตลาดส่งออก รัฐบาลน่าจะช่วยแสวงหาคลาคลใหม่ ๆ เพื่อจะไถ่ลกระกับการพึ่งพิงตลาดในประเทศพัฒนาแล้วลงบ้าง ในระยะหลังนี้ มีผู้ส่งออกมากมายที่ตื่นตัวในการหาคลาคลใหม่ ๆ เช่น ตลาดในตะวันออกกลาง ซึ่งรัฐบาลควรช่วยสนับสนุนในด้านการหาขอมูลและบุกเบิกตลาดรวมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านขั้นตอนการส่งออกอื่น ๆ นอกจากนั้น ก็ไม่ควรจะละเลยความสำคัญของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนมากและหากได้รับการส่งเสริมก็จะสามารถพัฒนาเป็นกำลังการผลิตที่สำคัญ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางหลายรายซึ่งมีศักยภาพที่จะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ต่อไปได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

ข้อเสนอแนะทางการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในประเด็นการพึ่งพิงนั้น มักมีการกล่าวถึงประเด็นของการพึ่งพิงทางการเงิน (financial dependency) ของประเทศกำลังพัฒนาต่อประเทศทุนนิยมพัฒนาแล้วควบคู่ไปด้วย ซึ่งมีลักษณะหลายรูปแบบเช่น ผ่านการทุ่มเทให้เงินช่วยเหลือ, เงินกู้และเงินให้เปล่าต่อประเทศกำลังพัฒนา อันเป็นวิธีกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมจาก

ประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมักจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เปิดทางให้ธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะการลงทุนจากต่างประเทศขยายตัวได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย (ดูขอมูลบางประการ ในกรณีของไทยจากหน้า) บทที่ และอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ การพึ่งพิงการกักขังของ ธนาคารพาณิชย์ในประเทศกำลังพัฒนาธนาคารกลางชาติของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่ง การขาดดุลการค้า และขาดดุลชำระเงินของประเทศกำลังพัฒนาเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้มวลรวมของดุลชำระเงินระหว่างประเทศ ระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศกับธนาคารพาณิชย์สากลเป็นไปในเชิงเสียเปรียบด้วย (ดูการกล่าวถึงจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ ในหน้าจ ๖) บทที่ ๔)

ส่วนในประเด็นของอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น เนื่องจากการขาดแคลนข้อมูลจึงไม่อาจวิเคราะห์รายละเอียดในขั้นนี้จึงจะเสนอเพียงการวางกรอบไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุนจากญี่ปุ่นเป็นจักรกลที่สำคัญของการเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่อาจชี้ได้ชัดเจนว่า ในการดำเนินงานจริง ๆ ของบริษัทรวมทุน เมื่อพิจารณาจากเงินทุนหมุนเวียนนั้น บริษัทพึ่งพาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในมากกว่า หรือพึ่งเงินนอกประเทศมากกว่า ซึ่งหากมีการศึกษาเจาะลึกถึงประเด็นนี้ต่อไปก็จะทำให้สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประเด็นที่เคยมียุติข้อสงสัยว่า บริษัทรวมทุนต่างชาติมักเข้ามาแย่งแหล่งเงินทุนภายในของประเทศ เจาบานมากกว่าที่จะนำเงินเข้ามาเอง ซึ่งในท้ายของบทที่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการรายย่อยก็กล่าวไว้แล้วว่า ผู้ประกอบการรายย่อยของไทยพึ่งเงินกู้ในระบบจากธนาคารพาณิชย์น้อยมาก ขณะที่

*Nyilas, Theoretical Problems, Current Structural Changes in World Economy (Budapest : Akademiai Kiado, 1976)

๒ เพชร ชำระรงค์, "ความเห็นบางประการ เกี่ยวกับการพัฒนาทุนการเงินของไทย,"วารสาร เศรษฐศาสตร์การเมือง ๒ (เมษายน ๒๕๒๕) : ๑๐๑ - ๑๐๕.

ตารางที่ ๒๕ เงินลงทุนนำเข้าจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอ (๒๕๑๕+๒๕๒๒)

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศที่มาของเงินลงทุน	เงินลงทุนนำเข้ารวมทุกสาขาธุรกิจ*	เงินลงทุนนำเข้ารวมภาคสิ่งทอ	เงินลงทุนโดยตรงภาคสิ่งทอ	เงินลงทุนรายย่อยภาคสิ่งทอ	เงินกู้ภาคสิ่งทอ
บอกรวมทุกประเทศ ^๒	๔๐,๗๖๒.๕	๖,๕๗๕.๘	๒,๐๘๓.๐	๒๗.๑	๕,๘๖๕.๗
ญี่ปุ่น	๘,๕๐๖.๑	๒,๕๕๒.๑	๑,๓๕๐.๒	๑๕.๗	๑,๐๗๗.๒
สหรัฐอเมริกา	๑๘,๕๕๘.๓	๕๓๘.๓	๑๒๗.๐	๕.๓	๔๐๗.๐
ฮ่องกง	๑๘,๓๐๐.๗	๒,๐๑๘.๒	๑๗๓.๐	๓.๓	๑,๘๔๑.๘
สิงคโปร์	๒๐,๑๘๙.๘	๖๗๘.๕	๒๕.๐	-	๖๕๓.๕

หมายเหตุ *สาขาธุรกิจทั้งหมดที่แก่ภาคเกษตร เมืองแร่ ก่อสร้าง สถาบันการเงิน ภาคอุตสาหกรรม การบริการและการค้า

^๒หมายถึงบอกรวมของต่างประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ กว้างทั้งหมด

ที่มา : สุกัญญา ไทวิฑิต, "เงินลงทุนนำเข้าจากต่างประเทศภาคเอกชน" รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย

๒๐ (ตุลาคม ๒๕๒๓) : ๔๕-๕๗.

ประกอบการรายใหญ่จะเสียดอกเบี้ยเงินกู้ได้ในอัตราที่ต่ำกว่า (ดูตาราง ๒๓๗) นอกจากนั้น จากการสำรวจกิจการของบริษัทร่วมทุนญี่ปุ่นในไทยของ Tanaka ก็พบว่า อัตราส่วนของเงินระยะยาวต่อเงินระยะสั้นของบริษัทร่วมทุนญี่ปุ่นมักอยู่ในอัตรา ๓ ต่อ ๑ ซึ่งในจำนวนเงินระยะยาวที่มีอัตราสูงมากกว่านี้จะเป็นเครดิตระยะยาวจากญี่ปุ่นประมาณครึ่งหนึ่ง และส่วนที่เหลือมักจะหาจากแหล่งเงินของธนาคารท้องถิ่น

สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า บริษัทใหญ่ที่มีเครดิตดีกว่าได้เปรียบในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม น่าจะได้มีการศึกษารายละเอียดของลักษณะการใช้เงินทุนโดยเฉพาะของบริษัทร่วมทุนต่างประเทศในโอกาสต่อไป นอกจากนี้น่าจะมีการนำทฤษฎีแนวตั้งพิกัดไปศึกษาบทบาทของญี่ปุ่นในกรณีเฉพาะอื่น ๆ อีก เช่น ในสาขาเครื่องไฟฟ้า หรือรถยนต์ ซึ่งญี่ปุ่นมีบทบาทมากรวมทั้งการวิเคราะห์พฤติกรรมบริษัทค้าสารพัดค้า นอกจากนั้นความสัมพันธ์ของบริษัทข้ามชาติอเมริกันกับบริษัทญี่ปุ่นในระดับโลกก็น่าสนใจอย่างยิ่ง ในกรณีของสิ่งที่ยังปรากฏว่าบริษัทใหญ่ ๆ ของญี่ปุ่นยังคงไม่อาจชนะบริษัทยักษ์อย่าง Du Pont, Amaco หรือ ICI ได้ การแข่งขันระดับโลกของบริษัทเหล่านี้ย่อมกระจายถึงพัฒนาการของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ในไทยด้วยแน่นอน อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งของผู้วิจัยในแนวนอนก็คือ อุปสรรคด้านข้อมูล การจะศึกษาเรื่องบริษัทข้ามชาติอย่างชนิดที่จะให้เห็นภาพชัดเจนนั้น ก็ควรจะมี "กลุ่มศึกษาข้ามชาติ" เช่นกัน เพราะบริษัทยักษ์ทั้งหลายปีละร้อยหลายร้อยอยู่ทั่วโลกซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกันอย่างใกล้ชิด จึงน่าจะมีการร่วมมือกับผู้วิจัยชาวต่างประเทศที่สนใจศึกษาเรื่องนี้ต่อไป.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* Ikuo Tanaka "สรุปผลการสำรวจสภาพที่แท้จริงของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย, เอกสารไมโครฟิล์ม, หน้า ๑๑.